

Deel 8

Referenties

Auteurs

- › **Jochen Cals** is huisarts en universitair docent aan de Universiteit Maastricht;
- › **Daniel Kotz** is epidemioloog en hoogleraar aan de Universiteit Düsseldorf.

Wat je moet weten

Doel

De vooruitgang van de wetenschap is gebaseerd op het voortbouwen op het werk van anderen. Het is dus van belang eerder werk op de juiste wijze te citeren, om je bronnen aan te geven, om je hypothese te onderbouwen, om te laten zien dat je bekend bent met het desbetreffende vakgebied, om andere onderzoekers de eer te geven die hen toekomt en ook om niet van plagiaat te worden beschuldigd.

Je kunt je eigen wetenschappelijke artikel zien als een soort spin in een groot web, en door zorgvuldig te citeren geef je je lezers een overzicht van het voornaamste werk dat tot dan toe is gedaan binnen het onderzoeksgebied (het web). Referenties kunnen de lezer de weg wijzen naar zienswijzen die overeenkomen met die van jou of daar juist van afwijken en naar bronnen voor aanvullende relevante data.

Software

Het ordenen en invoegen van de referenties kan een tijdrovend karwei zijn. De meeste onderzoekers werken daarom met referentiemanagers, speciale software voor het beheren van referenties, waarmee ze alle soorten referenties (wetenschappelijke artikelen, boeken, webpagina's en andere soorten publicaties) op elk gewenst moment kunnen ordenen, bewaren en downloaden.

Met de meeste van deze programma's is het mogelijk automatisch referenties te importeren vanuit databases als PubMed. Referenties die zijn toegevoegd aan het programma, kunnen vervolgens gemakkelijk worden ingevoegd in de tekst van je artikel. De software omvat ook plug-ins voor de tekstverwerker waardoor de verwijzingen in de tekst en de referentielijst automatisch worden aangepast aan de referentiestijl van het gewenste tijdschrift, die via de referentiemanager beschikbaar is. Dit zorgt voor een aanpassing van de manier waarop in de tekst van het artikel naar de referenties wordt verwezen (bijvoorbeeld met cijfers of met auteursnaam plus jaartal), maar bepaalt ook hoe de referentielijst zelf wordt opgemaakt (bijvoorbeeld genummerd of alfabetisch, met maximaal drie auteurs of met alle auteurs, enzovoort). Wanneer tijdens het reviseren van het artikel bepaalde blokken tekst verplaatst worden, zorgt de referentiemanager ervoor dat de referenties automatisch opnieuw worden geordend. Artikelen die al geaccepteerd zijn maar nog niet gepubliceerd, kunnen worden aangeduid als 'geaccepteerd voor publicatie' ('in press').

DOI

Sinds het jaar 2000 krijgen publicaties zogenaamde 'digital object identifiers' (DOI's) toegekend via CrossRef, een samenwerkingsverband van uitgeverij met als doel meer consistentie te verkrijgen als het gaat om het verbinden van citaties bij verschillende uitgeverij.

De DOI van een document is blijvend, terwijl de locatie of URL kan veranderen. De DOI's zijn op te zoeken via www.crossref.org.

Wat je moet doen

Referentiestijl

Kies een referentiemanager en gebruik dit programma consequent voor het beheer van je referenties tijdens je hele loopbaan. Controleer via de auteursinstructies van het beoogde tijdschrift welke stijl zij wensen en pas die stijl toe bij het automatisch opmaken van de referenties.

Als je de door het tijdschrift gewenste stijl niet kunt vinden, kies dan voor de 'Vancouver'-stijl (aanbevolen door het International Committee of Medical Journal Editors) of de stijl van de American Psychological Association,

Checklist voor citeren en referenties

- › Maak altijd gebruik van een referentiemanager.
- › Controleer in de auteursinstructies van het beoogde tijdschrift welke referentiestijl zij wensen en houd je daar 100% aan.
- › Verwijs altijd naar de oorspronkelijke bron ter onderbouwing van een bewering.
- › Geef feiten die je uit de literatuur haalt, altijd in je eigen woorden weer; kopieer nooit zinnen letterlijk.
- › Als je moet kiezen uit meerdere referenties, doe dat dan op basis van het niveau van evidentie, de open-access beschikbaarheid, het jaar van publicatie en of het is gepubliceerd in het beoogde tijdschrift.
- › Controleer je referentielijst zeer zorgvuldig op fouten.

de twee meest gebruikte referentiestijlen in biomedische publicaties.

Referenties, voetnoten en citaten

Steeds als je een bewering presenteert die afkomstig is uit een bepaalde bron, dien je de bijbehorende referentie te geven. Het is belangrijk om altijd terug te gaan naar de oorspronkelijke bron. Auteurs hebben nogal eens de neiging om bij het citeren te vertrouwen op referenties in publicaties van andere auteurs of om te verwijzen naar publicaties waarin bepaalde feiten worden vermeld (bijvoorbeeld in de inleiding) waarvoor het bewijs echter in een ander artikel is gegeven.

Als je een zin letterlijk citeert, moet je die tussen aanhalingstekens plaatsen. Wees echter erg voorzichtig met aangepaste versies van volledige zinnen. Geef de informatie weer in je eigen woorden, paraphraseer en vat samen, om te voorkomen dat je van plagiaat wordt beschuldigd. Het heeft geen zin een referentie te plaatsen bij algemeen bekende feiten: iedereen weet bijvoor-

beeld wel dat de zon elke dag opgaat. Gebruik geen voetnoten: die worden in boeken wel gebruikt, niet in biomedische tijdschriftartikelen.

Keuze van referenties

Neem referenties die relevant zijn voor je onderzoeksvraag op in de inleiding en referenties die relevant zijn voor de interpretatie van je resultaten in de discussie, al kunnen die twee elkaar tot op zekere hoogte overlappen. Hoewel het van belang is de lezer op de hoogte te brengen van de onderliggende context van je onderzoek en om te verwijzen naar belangrijk werk, stellen sommige tijdschriften een maximum aan het aantal referenties dat mag worden opgenomen.

Als er meerdere referenties zijn die een bepaalde bewering onderbouwen, kies er dan de meest bruikbare uit. Kies bijvoorbeeld de referentie die (1) het hoogste niveau van evidentie biedt, (2) beschikbaar is via open access, (3) het meest recent is of (4) gepubliceerd is in het tijdschrift waarin je je artikel wilt publiceren. Dit laatste vormt voor de tijdschriftredactie

het bewijs dat je hun tijdschrift kent en leest (wat sowieso van belang is als je een goede kans wilt maken om in dat tijdschrift te publiceren).

Controle

Controleer je referentielijst zorgvuldig voordat je je artikel inzendt, tot je zeker weet dat deze 100% correct is. De referentiesoftware is handig, maar deze doet niet het denkwerk voor je en kan ook fouten maken bij het opmaken.

Wees je ervan bewust dat als je referentielijst niet aan de normen voldoet, de redactie en de referenten ook wel eens kunnen gaan twifelen aan de betrouwbaarheid van de inhoud en analyses van je artikel.

Dit artikel is een vertaalde versie van Cals JWL, Kotz D. Effective writing and publishing scientific papers, part VIII: references. *J Clin Epidemiol* 2013;66:1198. Publicatie gebeurt met toestemming van de uitgever. Meer informatie: www.scientificwritingtips.com.

Schrijftip 8 – Referenties: verwijst naar de oorspronkelijke bron